

Виолета Ђорђевић

Библиотека града Београда

violeta_djordjevic@yahoo.com

УДК: 026.06:027.625

DOI: 10.7251/BSCSR1807216D

ОД КЊИГЕ ДО ФИЛМА И ОБРНУТО

Сажетак: У раду се приказује пракса Дечјег одељења Библиотеке града Београда у изради анимираних филмова, уз помоћ бесплатних и лако доступних компјутерских програма. Представљају се почетна идеја, први кораци, различити модели рада, те бројне могућности и изазови које израда дигиталних филмова доноси у раду са децом и младима при библиотеци. Описују се радионице породичног читања које се континуирано, више година, организују за децу предшколског узраста и њихове родитеље. Потом, детаљно се презентују конкретни кораци израде анимираних филмова у оквиру ових радионица. Објашњава се начин на који су филмови повезани са књигом и искоришћени за подстицање читања код деце на раном узрасту. Такође, приказују се модели сарадње са предшколским установама и школама и представља целокупан процес израде филмова, путем заједничког деловања. Кроз примере из праксе, настоји се да се што верније прикаже начин на који су деца вршила трансформацију књижевног дела у филм, а затим како филм као медиј може бити савезник у пружању подршке књизи и читању. Наглашава се значај дигиталних алата уз помоћ којих се ликови, приче и књижевни јунаци са лакоћом могу преселити у модерно филмско окружење, али, са друге стране, истиче се и значај обрнутог тока, односно како дигитални алати могу на нови начин осветлити књижевно дело и приближити га деци модерног доба.

Кључне речи: деца, дигитални филмови, библиотека, приповедање прича, радионице.

Увод

Информатичка револуција је овладала свим областима нашег живљења, стога дигиталне алате нужно је прихватити као моћног савезника на путу увођења деце у свет књиге и стварања стимулативног окружења за учење при библиотеци. Полазећи од става да ако желите да вас деца чују и разумеју, морате говорити њима разумљивим језиком, све више проговарамо дигиталним језиком, јер се њиме остварује најефикаснија комуникација са најмлађом

библиотечком корисничком групом. У складу са оваквим становиштем, библиотекари Дечјег одељења Библиотеке града Београда у сталном су трагању за новим решењима како да књигу доведу у епицентар дечје пажње управо користећи преимућства која доносе информационе технологије. Једно од решења у којем се, на занимљив, креативан и надопуњујући начин, преплићу књига и нове технологије, а које је наишло на изразито прихватање од стране деце, је израда кратких дигиталних филмова базираних на народним причама.

Од књиге до филма у неколико корака

Ако уопште не верујете, или сте сумњичави у погледу могућности да предшколци или млађи основци могу скоро самостално да сниме филм, приказујући добру праксу дечјих одељења Библиотеке града Београда, биће показано како деца, уз минималну интервенцију библиотекара, могу на веома једноставан и забаван начин да израђују кратке дигиталне филмове. Представљајући радионичарске кораке у којима су народне приче преточене у филм, биће показано како су деца из улоге корисника, врло лако прешла на виши ниво и постала ствараоци културних садржаја. Кроз овај процес они су се упознавали са културном баштином, учили, забављали се, креативно се изражавали и бавили се новим медијима на потпуно нов и проактиван начин. Како свеprisутност различитих „екрана” представља природно окружење у којем одрастају данашњи предшколци, повезивање књиге и филма, и на овом раном узрасту, наметнуло се као сасвим природно решење. У изобиљу модерних наставних средстава која побуђују аудиовизуелну перцепцију деце и којима се остварује дидактички принцип очигледности, водећу улогу свакако имају дигитални филмови.

Коришћење филмова у образовне и креативне сврхе није новина, али је новина доступност компјутерских софтвера који омогућавају широком кругу људи да на једноставан и бесплатан начин праве дигиталне филмове. Један од таквих програма је Windows Movie Maker.

Израда филмова у дечјим одељењима БГБ *Чика Јова Змај* и *Невен* инкорпорирана је у радионице породичног читања. Наиме, у жељи да се подстакну родитељи да на што ранијем узрасту уводе књигу у дечји живот, посебна пажња поклања се сусретима у којима деца и родитељи заједно бораве у библиотеци и активно учествују у радионицама приповедања прича. Радионице приповедања прича базирају се на тзв. storytelling техници у којој се користе језик, звук, физички покрет, гестикулација, игре сенки, како би се пред одређеном публиком оживели јунаци и призори из прича. Када се приче приповедају, често се користе различити визуелни реквизити, попут слика, лутака, гињола, плутане табле са картонским апликацијама, ликови од штапа и папира, у новије време и различити дигитални алати, како би се што успешније извела визуелизација прича. Радионице приповедања прича, као вид породичног читања у дечјим одељењима Библиотеке града Београда, континуирано се реализују од 2012. године. Стално проналажење нових начина на које ће деца што лакше „заронити” у причу је изузетно захтеван посао за библиотекара, али се реализује с циљем да се омогући да деца без принуде кроз „питак програм”, сасвим лагано и без принуде заплове на таласима квалитетне књижевности за децу. Истовремено, на родитеље се делује едукативно, нуде им се модели рада којима, уз помоћ књиге, могу и сами да се забављају са децом код својих кућа и корисно проведу своје слободно време. Трагање за иновативним и атрактивним путевима којима ће књига ићи у сусрет корисницима дечјих библиотека довело је до идеје да деца и родитељи, на основу народних прича, израђују кратке

филмове, а да се ти исти филмови касније користе приликом реализације наредних приповедачких радионица.

Први корак био је проналажење адекватних прича. Приликом избора прича требало је наћи управо оне које се крију на полицама библиотеке, како би деца, књиге са причама које чују у библиотеци, могла касније да позајме и да поново уживају у истима код својих кућа. Затим, подједнако је важно било изабрати приче писане живим и богатим језиком које заслужују да се на основу њих гради литерарни укусу малих читалаца. Даљи захтеви за избор прича били су да одабрана дела у себи имају фину дозу хомора, фантазију, магију, а потом сјајан заплет, драму и широку лепезу ликова, како би приповедање било што занимљивије. И, на крају, изабрана народна прича, бајка или басна морала је и својом дужином кореспондирати са децом предшколског узраста, то јест нису долазиле у обзир предугачка и преопширна дела.

Следећи корак подразумевао је окупљање деце и родитеља у библиотеци и представљање одабраних прича у пријатној приповедачкој атмосфери. Потом би се кроз разговор извршила анализа приче, издефинисали главни ликови, важни моменти, призори и детаљи из прича. Следи утврђивање најважнијих сцена у причи и редослед њиховог појављивања, што ће чинити и основу будућег филма.

Најкреативнији део је израда ликова, сцена и призора из прича од различитог материјала, папира, картона, пластелина, филца, конца или другог материјала погодног за креативно стваралаштво. У овом делу радионице подједнако уживају и деца и родитељи. Свако од учесника радионице, у складу са својом маштом, искуством и тренутном инспирацијом отелотворује књижевне јунаке, а у том процесу књижевно дело се поново проживљава, пропушта кроз призму дечјег искуства и бива наново извајано кроз новонастале рукотворине. Овом делу деца, најчешће, приступају са великом дозом озбиљности, ако им

је већ на почетку предочена чињеница да ће све што направе, заправо, чинити основу будућег филма.

Наредна фаза рада подразумева фотографисање, у радионичарском раду, насталих рукотворина. Наиме, у групном раду у којем учествују деца, родитељи и библиотекар, комбинују се направљени ликови, детаљи и призори из прича, формирају сцене и врши њихово фотографисање.

Надаље, бира се музичка подлога за филм и снима се текст приче. Важно је да сви учествују, те, у зависности од броја учесника, свако дете добије одређен број реченица које уз помоћ родитеља и библиотекара, учи напамет. Андроид телефони и таблети сада могу да се користе као мали диктафони, односно преносиви снимачи звука. Већина Андроид уређаја долази са преинсталираном апликацијом *Снимач говора* (Record voice). Помоћу њих може да се врло брзо и ефикасно сними како деца приповедају причу.

Завршна фаза подразумева да библиотекар, који су савладали основе програма Windows Movie Maker, монтирају будући филм, спајајући фотографије и аудио снимак. Следеће породично окупљање у библиотеци започиње приказом филма насталог на претходној радионици. Новонастале филмове деца могу гледати самостално код куће, а родитељи их користити као подлогу за заједничко читање са децом. Библиотекар их, такође, користе у будућем радионичарском раду као продукт око којег организују друге активности. Приче као што су *Зеца на спавању*, *Ја сам чудо видео*, *Тамни вилајет*, *Клин чорба*, *Голуб и пчела*, *Чавка и друге птице*, само су део репертоара народних прича чије су ликови малишани на радионицама породичног читања оживели и пренели на филмско платно. Није потребно истичати величину дејег задовољства када на филму угледају ликове и детаље из прича које су на свој, оригиналан начин измаштали и својим рукама отелотворили.

Пут од књиге до филма има и обрнути смер. Филмске сцене које су деца уз помоћ родитеља/старатеља и библиотекара креирала могу се одштампати и на тај начин се добијају изузетно колоритне и оригиналне сликовнице. Такође, сцене које су деца осмислила и креирала користе се за прављење, врло популарне игре код деце, игре меморије, при чему се на меморијским картицама налазе књижевни ликови које су малишани сами направили. Циљ игре је да се нађу две исте меморијске карте, а овим путем, деца се на игрован начин, још једном подсећају ликова из прочитане приче и утврђују знање које су током приповедачких сеанси стекла.

Сви програми који се организују у дечјим библиотекама, па и радионице породичног читања или израде филмова, дословце имају заједнички циљ, а то је оживљавање простора библиотеке, где се деци нуди у образовном смислу стимулативно, а уједно забавно и креативно место. На местима где станује дух, а то заиста јесу библиотеке, нужно је и да царује дух. Да би тако било, библиотека се мора учинити живим комуникацијским простором на коме се подстиче и одвија интеракција између знања таложеног на полицама и живе људске мисли која, вођена сазнајном глађу и интелектуалном радозналешћу, долази у библиотеке¹.

Кроз описане радионице, дефинитивно се постиже повећање интересовања родитеља за квалитетну литературу која може да има подстицајну улогу у развоју њихове деце. Деца се упознају се не само са новим књижевним делом, већ се уче различитим креативним приступима књижевном тексту, преношењу текста у друге уметничке форме, (драмски израз, ликовни, музички). Најважније је да се врши повезивање игре, књиге и нових медија, што је

---

¹ Вранић-Игњачевић, Марија, Књиге читаоцима свакако, али како?, Библиотекарство на крају века бр. 3, зборник радова, Библиотекарско друштво Србије, Београд, 1996, стр. 157.

дефинитивно када су деца у питању, победничка комбинација. Поједини аутори данашње младе генерације подводе под заједнички именитељ и називају их Гугл генерацијама, Дигиталним генерацијама или Дигиталним урођеницима.² Једна од главних карактеристика ових модерних генерација је незасита потреба за екранима, покретним сликама и текстом, што наводи на закључак да се вештина читања код ових корисника мора развијати на другачији начин него код претходних генерација.

Представљене принципе прављења дигиталних филмова у оквиру радионица породичног читања примењени су и у раду са децом из београдских вртића и њиховим васпитачима. Народне приче, које су брижљиво одабрали библиотекари, васпитачи су читали и обрађивали у вртићу, оживљавали су ликове и призоре из прича, бавили се креативним радом, креирали сцене из прича и фотографисали их. На основу реквизита израђених у вртићу, библиотекари су, уз помоћ програма Windows Movie Maker, монтирали кратке дигиталне филмове. Приче, смештене у филмски облик васпитачи користе наново у едукативним активностима, за боље разумевање књижевних дела. Сарадњом различитих професија, којима је заједничка нит тежња ка подизању образовног и културног нивоа деце, постиже се обогаћивање библиотечког пословања у целини. Увођење деце у свет писане речи није лак задатак. На овом путу, тесна сарадња са родитељима/старатељима, васпитачима, учитељима, педагозима и другим сарадницима како би заједничким снагама вршили културну анимацију, важна је и испоставља с као неопходна.

---

² Mark Prensky, „Digital Natives, Digital Immigrants”, On the Horizon 9(5):1-6, <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> (преузето 7. 4.2018).

Бројни су позитивни ефекти приступа у којем се повезују књига и дигитални медији. На овај начин подстиче се дивергентно и креативно мишљење код деце, врши се откривање, прихватање и изражавање сопствених емоција и ставова у једном сигурном групном игровном контексту, подстиче се уметничко стваралаштво, распирује машта, олакшава дејје запажање, разумевање и уочавање односа и ситуација које су предочене у причи, а потом репродуковане на филму.

У изради дигиталних филмова опробали су се и ученици млађих разреда основних школа у оквиру радионица организованих у библиотеци. Занимљиво је да су и они, са несмањеним интересовањем и ентузијазмом у односу на предшколце, приступили поступку израде филмова. Поводом надолазећег празника посвећеног Светом Сави, сарадњом Библиотеке града Београда и ОШ „Свети Сава” из Београда, у едукативно-креативној радионици реализованој у библиотеци настао је филм *Свети Сава даје деци четири ока*, на основу истоимене легенде о Светом Сави. Филм је доступан и може се погледати на You Tube каналу.³

Идеје за примену дигиталних филмова су бројне, те се у библиотеци, поред описаног, могу израђивати и филмови ради представљања рада установе, обележавања значајних јубилеја, приказивања вредних библиотечких збирки, драматизације или представљања књижевних дела итд.

Закључак

Полазећи од становишта да су дигитални медији свеприсутан део дејјег видокруга и да у наредном периоду могу заузимати све већи простор тог поља, библиотекари који раде са децом морају ићи у корак са новим технолошким достигнућима како би били на истим

---

³ Свети Сава даје деци четири ока,
https://www.youtube.com/watch?v=7_eRuYlhxNw (преузето 10.4.2018).

релацијама са корисницима које услужују. Ако се дигитални медији схвате као савезници, њихова употреба може бити од суштинског значаја за модерну и иновативну промоцију читања. Разумети медијске светове деце и младих и интегрисати их као концепт учења није једноставан задатак, али је свакако изазован и широк терен који треба истраживати. Прављење дигиталних филмова је образован и креативан ресурс, инспиративан и релевантан за данашњи свет у коме деца одрастају и који ће касније својим знањем и радом наставити да граде и мењају. Намећу се као ефикасан одговор на природну жељу ученика да истражују, уче, читају и играју се истовремено.

Литература

1. Вранић-Игњачевић, Марија, Књиге читаоцима свакако, али како?, Библиотекарство на крају века бр.3, зборник радова, Библиотекарско друштво Србије, Београд, 1996, стр.157.
2. Prensky, Mark. „Digital Natives, Digital Immigrants”. On the Horizon 9(5):1-6. <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> (преузето 7. 4.2018).
3. Windows Movie Maker, компјутерски софтвер за видео обраду. <http://www.windows-movie-maker.org/>
4. Свети Сава даје деци четири ока, https://www.youtube.com/watch?v=7_eRuYlhxNw (преузето 10.4.2018).

FROM BOOK TO MOVIE AND VICE VERSA

Summary: The paper presents the practice of the Children's Department of The Belgrade City Library in the production of animated movies, with the help of free and easily accessible computer programs. The initial idea, the first steps, the different models of work, and the numerous opportunities and challenges that the production of digital movies brings to work with children and youth at the library are presented. Family reading workshops that are organized for pre-school children and their parents, continuously, for many years, are described. Then, the concrete steps of creating animated movies within these workshops are presented in detail. Paper explains the ways in which movies are linked to a book and used to encourage reading in early

childhood. Also, models of cooperation with preschool institutions and schools are presented and the whole process of movie making, through joint action is represented. Through examples from practice, paper shows, as accurately as possible, the way in which children made the transformation of a literary work into a movie, and then how movie as a medium can be an ally in supporting the book and reading. It is emphasized the importance of digital tools which help characters, stories and literary characters to move easily into a modern movie environment, but on the other hand, the significance of the reverse flow is emphasized, that is, how digital tools can illuminate literary work in a new way and bring it closer to children of modern time.

Keywords: children, digital movies, library, story telling, workshops.